

SVĚTLO

TÝDENÍK MATICE CYRILOMETODĚJSKÉ

36. ČÍSLO / XXXIII. ROČNÍK

24 Kč • 0,95 €

7. ZÁŘÍ 2025

Z obsahu:

Pravá láska se dává ještě dříve, než je opětována
Katecheze papeže Lva XIV. při generální audienci 6. srpna 2025, náměstí Sv. Petra v Římě
- strana 2 -

Absolutismus lásky
Zamyšlení nad liturgickými texty 23. neděle mezidobí (cyklus C)
Bratr Amadeus
- strana 3 -

Blahoslavený Jan Křtitel Jordan
Libor Rösner
- strana 4 -

Mariánská zjevení
Petr Jílek GCLJ, KMLJ
- strana 6 -

Zemřel za víru v komunistickém Rusku - P. Alexandr Meň
Bartłomiej Grysa
- strana 9 -

Syn brusiče nožů (7)
Wilhelm Hünermann
- strana 12 -

Ikona Narození Panny Marie

Zemřel za víru v komunistickém Rusku - P. Alexandr Meň

Když začaly v 90. letech 20. století pukat v tehdejším SSSR ledy a mnoho lidí začalo hledat Boha na vlastní pěst, zaplatil jeden vesnický kněz nejvyšší cenu za to, že přivedl tisíce lidí ke Kristu.

„Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.“ (Jan 15,13)

Začátky

Saša se narodil v roce 1935 v Moskvě. Jeho židovský otec byl navzdory výtečné znalosti Tóry, Proroků a Pisem (čili židovského Starého zákona) ateistou. Zato jeho matka, rovněž Židovka, přilnula celým srdcem ke křesťanství. Saša coby prvorozený syn přišel na svět v těžkých časech, kdy byly všechny kostely v zemi zavřené. Někteří z pravoslavných popů utekli za hranice, jiní byli zastřeleni a další skončili v gulazích. Ti zbývající se buď podřídili komunistické moci, nebo se uchýlili do podzemí. Právě v takovéto podzemní církvi skončila Sašova matka. Spolu se sestrou Věrou a půlročním synem se vydali do Zagorsku (dnešní Sergijev Posad) za P. Serafimem Baťjukovem, jenž je v malém soukromém domku všechny tři pokřtil. Později tam častokrát jezdili na tajné bohoslužby.

Povolání

Z obavy před Hitlerovým útokem byl Stalin přinucen poněkud zmírnit represe vůči pravoslaví. Z vězení byli propuštěni někteří kněží, otevřela se část cerkvi i kněžské semináře v Moskvě a Leningradu. Na konci války měl Saša 10 let, a když pak Moskva slavila 800 let své existence, měl o dva roky více. Onen den byl pro chlapce přelomový: „Byl teplý večer... Všichni vyšli do ulic. Byla tma, ale kolem svítila světla, když tu náhle se zpoza kameného mostu zvedla obrovská Stalinova hlava, která se vznesla vzhůru k černé obloze a zůstala viset ve vzduchu. Namířily na ni reflektory a já při pohledu na tu Antikristovu hlavu nabyl přesvědčení, že se musím stát knězem, abych se nějakým způsobem postavil podobným věcem čelem.“ Pokusil se tehdy ve svých 12 letech vstoupit do semináře, avšak uslyšel, že má přijít, až bude dospělý. Když potom v roce 1953 ukončil školu, přihlásil se na moskevskou Vyšší školu kožešnickou, kde navázal známost se svou pozdější životní

partnerkou Natašou Grigorenkovou, jež se v roce 1956 stala jeho ženou. Přivedli na svět dceru a syna. Během posledního roku studia se děkan dozvěděl o Meňových stycích s pravoslavím a ze školy ho kvůli „světonázoru ovlivněném náboženstvím“ vyloučil.

Ve službě Kristu

Alexandr v tom spatřil znamení, aby šel vstříc svému povolání (v pravoslaví se ženatí muži mohou stát kněžími). Brzy nato přijal jáhenské svěcení a byl poslán do Akulova, kde strávil dva roky. Dostudoval dálkově leningradský seminář a 1. září 1960 byl vysvěcen na kněze, načež byl poslán do farnosti Alabino nedaleko Moskvy.

Alexandr Meň byl především člověkem modlitby a obětavé kněžské služby, kterou chápal jako zpřítomňování spasitelského poslání Krista Ježíše. Byl šťastným člověkem, poněvadž žil v jednotě s Bohem a přinášel lidem Ježíše ve slově Božím, ve svátosti smíření a Eucharistii. Často

P. Alexandr Meň

opakoval, že „křesťanství je náboženstvím budoucnosti, k němuž lidstvo dozrává po tisíciletí. Není to v první řadě nová doktrína, morálka, etika, ale je to sám Kristus. Realita křesťanství spočívá v osobě Bohočlověka Ježíše Krista, jenž spojil to, co je nebeské, s tím, co je pozemské, postavil se silám temnot, zvláště lidskému egocentrismu, a položil život za spásu lidí. Misionář musí lidem pomoci nasycit se osobou Ježíše Krista skrze osvojení si Písma svatého, zejména pak evangelii.“ P. Alexandr nepřestával hlásat, že Kristus je ve světě stále přítomen a že jeho „zmrtvýchvstání (...) je podivuhodnou, hlubokou, pravdivou a světem otřásající proměnou“. Se zmrtvýchvstalým Ježíšem se můžeme setkat, jelikož je stále s námi. Záleží jenom na nás, zda se chceme otevřít jeho přítomnosti v modlitbě, ve zpovědi, v Eucharistii nebo v jeho slově.

P. Meň s odkazem na knihu *Kazatel* napsal: „Stačí jen okamžik, aby se člověk podíval na svůj život a uviděl, že nemá žádný smysl. Že pouze tehdy, když se povzneseme nad to, co lze zakusit smysly, nalezneme křídla. A také sebe samy. Takový význam má Kazatelova zkušenost. (...) Boží lásku můžeme zakusit skrze vše: skrze mraky nad hlavou, skrze oči milované osoby, skrze hvězdy na nebi. (...) Bůh pouze čeká, až ho poznáš. (...) Je nutné poznat ho ve tváři Nazaretského, jenž stále stojí před námi. Když pohlédneme do jeho tváře, nasloucháme jeho hlasu, dostává se nám vytouženého setkání. (...) On v nás mluví stále, nicméně jeho hlas je velmi tichý. (...) Bůh pronáší své slovo v tichu - pronáší starou moudrost.“

Pronásledovaný kněz

Po svržení Chruščova v roce 1964 začala dlouhá epocha brežněvovské stagnace. Důvěra v oficiální komunistickou doktrínu ve společnosti ochabla. Stále více lidí začalo hledat pravdu a smysl života. Pohlíželi přitom na náboženství již ne jako na něco, co je hodno posměchu, ale jako na možnost reálné odpovědi na existenční otázky. Meňovo malé stádeček

ko se postupně rozrůstalo. Lidé, kteří se o neobyčejném knězi dovidali, za ním jezdili z celého SSSR. Našel si čas pro každého věřícího, jednal s ním vlídně a jako s nejlepším přítelem, vyhýbal se udílení příkazů, spíše se snažil o dialog a o společné hledání odpovědí. Farář jeho farnosti však radost mladého kněze nesdílel a napsal na něj udání KGB. V roce 1964 tak Meň zažil první domovní prohlídku (později jich bylo ještě mnoho) a dostal taktéž první předvolání k výslechu do centrály KGB v moskevské Ljubjance.

Během následujícího roku sloužil ve farnosti pod neustálým dohledem podezřívavého faráře. Snažil se ze všech sil zachovávat klid a unikat konfrontacím s úřady. Zbaven veškerého komfortu, obýval s ženou a dvěma malými dětmi jeden pokojík vesnické chalupy, těžce pracoval, učil se a psal. V roce 1965 ukončil dálkové studium teologie v Moskvě.

Nová farnost

Když se v roce 1970 uprázdnilo v Nové Vsi, ležící asi 40 km od Moskvy, místo pro druhého kněze, odjel Alexandr Meň s rodinou z Tarasovky. Usadili se v Semchozu u Zagorsku, odkud do farnosti dojížděl vlakem. Mezi věřícími v SSSR se zpráva o tom, kde hledat pastýře, roznesla velmi rychle. Tyto dvě osady – Semchoz a Nová Ves – se na další dvě dekady staly hlavními místy nejvzácnějších a nešťastnějších setkání pro tisíce probuzených duší, zatouživších po Bohu.

Alexandr s manželkou a dětmi

P. Meň spatřoval cestu k obnově církve v návratu ke zkušenostem raně křesťanských komunit společně se účastnicích bohoslužeb, společně se modlících, společně čtoucích Písmo svaté a vzájemně si pomáhajících. Aby probudil náboženský život, začal organizovat nevelké skupinky v obydlích farníků, což bylo v ruském pravoslaví učiněné novum. Podobné skupinky vytvářel z těch dospělých, kteří se připravovali jako katechumeni ke křtu. Byl mezi nimi nespočet příslušníků inteligence a Židů, kteří se nebáli antisemitských excesů v jeho farnosti, poněvadž věděli, že on sám má židovský původ.

Meňovi ve svém domě hostili známé intelektuály, jako byli např. spisovatel Alexandr Solženicyn, literát Fazil Iskander, básník a dramatik Alexandr Galič, jenž byl později za svou tvůrčí činnost ze země vyhoštěn, a řada dalších. Když nebyla doma jeho žena, připravoval jídlo sám Alexandr Meň, jenž se nevyhýbal žádným domácím pracím. V útulné dřevěné cerkvi Obětování Páně, v níž sloužil, byli jeho farníky a horlivými křesťany kupř. slavný jazzový trumpetista a pedagog Oleg Stepurko, básnířka a historička umění Irina Jazyková, skladatel Jurij Pasternak, budoucí katecheta Karin a Andrej Čerňakovovi a všestranně talentovaná rodina Jerochinovova. Vědci, spisovatelé a publicisté se hrnuli k popu Meňovi, takže se jeho farnosti začalo přezdívat „farnost inteligence“. Nová Ves vychovala rovněž řadu skvělých pravoslavných kněží, jako třeba Georgije Čistakova, Vladimira Ljapšina či Alexandra Borisova, který po Meňově smrti převzal vedení jeho duchovních dětí – v současnosti v samém centru Moskvy, v cerkvi sv. Kosmy a Damiána. Nejvíce udivující na tom všem je skutečnost, že Meň plnil celý ten čas ve farnosti druhohradou roli. Farářem se v Nové Vsi stal až v roce své smrti.

Pronásledování za sympatie ke katolicismu

Vládnoucí špičky, jak světské, tak církevní, chtěly mít v době komunismu jenom zdání Cerkve. Na opravdovou víru a evangelizačně-katechetickou činnost se pohlíželo jako na sabotáž. V roce 1974 předložil šéf KGB Jurij Andropov Ústřední komisi komunistické strany hlášení o existenci podvratné skupiny náboženského charakteru, která otevřeně vyjadřuje sympatie k západnímu (katolickému) křesťanství, v jejímž čele měl stát P. Alexandr Meň. Za své vazby na katolicismus vděčil P. Meň svému příteli P. Stanislavu Dobrovolskému [litevskému kapucínovi – pozn. překl.], jehož osobně navštívil a k němuž posílal na rekolekce své farníky, zvláště pokřtěné moskevské Židy. P. Stanislav je zpovídal, podával jim sváté přijímání a dával hodiny katechismu. Díky tomu se oběma kněžím podařilo položit základy křesťanské elity uvnitř ruské pravoslavné církve.

Liturgická čtení – dokončení ze str. 3

já a ty patříme k sobě, přijmi ho, jako bych to byl já sám.

Evangelium – Lk 14,25–33

Ježíše cestou doprovázely velké zástupy. Obrátil se k nim a řekl: „Když někdo přichází ke mně a neklade svého otce, svou matku, ženu, děti, bratry a sestry – ano i sám sebe – až na druhé místo, nemůže být mým učedníkem. Kdo nenese svůj kříž a nejde za mnou, nemůže být mým učedníkem. Když někdo z vás chce stavět věž, nesedne si napřed a nespočítá náklady, jestli má dost na dokončení stavby?

Kdyby totiž položil základy a nestačil ji dokončit, vysmáli by se mu všichni, kdo by to viděli, a říkali by: »Tenhle člověk se pustil do stavby, ale nemohl ji dokončit.«

Nebo když má některý král vytáhnout proti jinému králi, aby s ním vedl válku, nesedne si napřed a neuvažuje, jestli se může s deseti tisíci vojáků utkat s tím, kdo proti němu táhne s dvaceti tisíci? Jestliže na to nestačí, vyšle posly, dokud je ten druhý (král) ještě daleko, a žádá o podmínky míru. Tak ani žádný z vás, kdo se nezrekne všeho, co má, nemůže být mým učedníkem.“

Meňova činnost měla též značný vliv na arcibiskupa Zbigniewa Stankiewicze, stávajícího řížského metropolitu. Ten ve svých 14 letech ztratil víru. Během svého duchovního hledání vyzkoušel buddhismus, jógu i spiritualitu Dálného východu, které ho, jak sám přiznal, zavedly do slepé uličky. Díky četbě knih P. Meňe se nejenže vrátil ke křesťanství, ale přijal též svátost kněžství a biskupské svěcení v katolické církvi.

Lidé, kteří se o neobyčejném knězi dovídali, za ním jezdili z celého SSSR

Ideu ekumenismu vnímaly negativně nejen tajné služby, ale i většina pravoslavných duchovních, pro něž šlo o velkou herezi. V roce 1985 začal být proti P. Meňovi veden vykonstruovaný proces a jen díky zásahu metropolity Juvenalia neskončil velký kazatel ve vězení.

Na jaře roku 1986 zaútočily na P. Meňe populární noviny *Trud* článkem, v němž ho obvinily z pokusu vytvořit „antisovětské podzemí“, a to prostřednictvím organizování „ilegálních náboženských slavností“ a „nahrání mluvených komentářů k filmům-diapozitivům s nábožensko-propagandistickými tématy, jež ilegálně rozšiřuje mezi věřícími“. Tyto skvělé filmy, které dal s velkou láskou P. Meň dohromady, lze ještě dnes najít na internetu (www.alexandermen.ru).

Úleva přišla pro kazatele spolu s perestrojkou (v letech 1985–1991). Restrikce vůči němu byly tehdy staženy a P. Alexandr dostal nabídku k veřejnému hlášení svých kázání. První pozvánku obdržel z Institutu oceli a slitin. Dne 11. května 1988 byla velká aula Institutu k nemalému překvapení samotných organizátorů naplněna bez jakékoli předchozí reklamy k prasknutí. Hlad po duchovnu a potřebu podobných přednášek projevil vědecké instituce, školy, domy kultury i pracov-

ní kolektivy továren a závodů. Během dvou následujících let vystoupil P. Meň na 200 konferencích, přednáškách či setkáních (nepočítaje v to vlastní kázání při bohoslužbách), vždycky v sálech nachávaných do posledního místečka. Po roce 1988 se už stal P. Meň předmětem zájmu médií, jedna z hlavních televizních stanic dokonce vysílala jeho přednášku (a dalších devět předtočila s předstihem do budoucna).

„Věrný až na smrt“ (Zj 2,10)

„Ke konci bylo kolem otce Alexandra stále více nepřátelské atmosféry,“ říká Aliona, dcera básníka Alexandra Galiče. V odpověď na svá další veřejná vystoupení dostával stále častěji dopisy plné urážek a výhrůžek. Ráno 9. září 1990 šel jako každý jiný den menším lesíkem na nádraží, aby nasedl na vlak, který ho měl dovést na ranní bohoslužbu. Vtom mu někdo uprostřed cesty zasadil zezadu do hlavy smrtelný úder sekerou. Krvácející kněz se zvedl ze země, udělal ještě několik kroků dopředu, načež se začal vracet zpět domů. Celý zakrvácený se sesul před branou na zem. Vinou svého špatného zraků ho jeho manželka nepoznala, domnívala se, že je to nějaký opilec. Když však uviděla krev, zavolala ihned sanitku. Na Meňovu záchranu však již bylo pozdě. Doličné předměty vraždy záhadně zmizely a její pachatelé jsou dodnes neznámi.

Když mnozí věřící při pohřbu P. Meňe líbali jeho ruku, ke svému překvapení zjistili, že je teplá a vláčná. Existují dokonce důkazy uzdravení u jeho hrobu, ba i za jeho života. V Semchozu, kde žil a umřel, byl vztyčen kříž a vedle něj byla zbudována menší útulná kaple sv. Sergeje Radoněžského.

P. Alexandr Meň byl především člověkem modlitby a obětavé kněžské služby

Po zavraždění P. Meňe se jeho skrytí i otevření nepřátelé pokoušeli celé jeho dědictví zničit. Prohledali jeho obydlí a odnesli odtud knihy, diapozitivy a gramofonové desky. Devět natočených přednášek, které ještě nebyly v televizi odvysílány, zmizelo beze stopy. V pravoslavných farnostech ještě několik let platil zákaz rozšiřování Meňových prací. Jeho duchovní děti však projevil daleko větší odhodlání a vytrvalost než služebníci temnoty a zastrašit se nedaly. Začaly kus za kusem shromažďovat celou jeho pozůstalost. Všechny jeho knihy a texty byly v 90. letech vydány tiskem a prodaly se v milionech exemplářů. Ruská biblická společnost, jejíž vznik v roce 1990 je nedílně spjat s P. Alexandrem, svou činnost nepřerušila, stejně jako také jím založená Veřejná pravoslavná univerzita, časopis *Svět Bible* a Skupina milosrdenství při Ruské dětské onkologické nemocnici, která byla po něm později pojmenována. Metropolita Juvenalius, jenž P. Meňe před lety uchránil před vězením, založil tradici každoročních čtení jeho textů. Nejslavnější Meňova kniha *Syn člověka*, vydaná v roce 1969 v Bruselu pod pseudonymem Andrej Bogolubov, se stala bestsellerem. Jeho výjimečné sedmidílné dílo *Historie náboženství. V hledání cesty, pravdy a života* bylo vydáno posmrtně. V letech 1970–1980 vyšlo v Bruselu pod pseudonymem Emanuil Světlov několik jeho knih a monografií s biblickou tematikou: *Magie a monoteismus; Poslové Božího království. Bibličtí proroci (od 8. až 4. století před Kristem až do Kristova narození); Jak číst Bibli; publikace: Svátost, slovo, obraz; Odkud to vše je?; Praktický průvodce modlitbou; Magie, okultismus, křesťanství.*

Rozjímaje o víře, napsal P. Meň v jednom dopise v roce 1978 tato slova: „V hebrejštině pochází slovo víra (emuna) od kořene slova úzce spjatého s věrností (ne`emanut), rozhodností. Jejím protikladem není nevíra, nýbrž nevěrnost. Je to velká pravda. Věrnost Bohu je zároveň věrnost lidem, věrnost sobě samému, jak říkají filosofové – sebeidentifikace, sebeurčení. Nepřítelem je ztráta této věrnosti pod vlivem víchřů, které dují nad našimi hlavami a kolem nás.“

Z Trwajcie w miłości 4/2023 přeložil -lr (Redakčně upraveno)

DUCHOVNÍ POKRM PRO DUŠI

ZASTAVENÍ PRO DUŠI

Bruno Ferrero

Z italštiny přeložila Apolinarie Rubešová

Odpovědný redaktor Martin Bedřich

Každý člověk občas potřebuje zastavit a vydechnout, stejně jako jeho duše. Právě k tomu slouží krátké příběhy pro duši Bruna Ferrera, které potěší svou vlnidností a povzbudí svou moudrostí a vhledem do tajemství lidské duše a života.

Portál, s.r.o. • Brož., 115x190 mm, křídový papír, 88 stran, 169 Kč

**V HODINU SMRTI NAŠÍ:
PŘIJMOUT VĚČNÝ ŽIVOT**

Jean-Miguel Garrigues • Z francouzštiny

přeložila Tereza Hodinová • Odpovědná redaktorka Dagmar Kopecká

Autor přístupným jazykem propojuje kontemplativní pohled a svou zkušenost ze služby nemocničního kaplana. Ukazuje, jak křesťanská víra osvětluje smrtelnost člověka. Křesťan rozpoznává událost smrti jak v její nevyhnutelné přirozené realitě, tak v pohoršení a odporu, které vyvolává v těch, kdo se s ní konfrontují. Jeho víra mu zároveň umožňuje jít dál a rozpoznávat ve zkušenostech umírajících přítomnost Boha, který se jim v Ježíši stává blízkým, a tak je přitahuje do věčného života. Hodina naší smrti je tajemstvím pokorného odevzdání se a obětování jako odpověď tomu, který nás miloval až do krajnosti...

*KRYSTAL OP, s. r. o.
Brož., 112x176 mm, 132 stran, 170 Kč*

ŽIVOTNÍ SVĚDECTVÍ

CIKÁNSKÝ EVANGELIA

Štěpán Smolen • Fotografie Timotej Křížka

Co dovede Bůh se „vzporným materiálem jménem člověk“? Ukazují to *Cikánský evangelia*, otevřená výpověď o cestě ke Kristu z prostředí plného drog, sexu a okultních praktik. Viktor a František, kteří vyrůstali v romské komunitě, se v rozhovoru s knězem Štěpánem Smolenem zamýšlejí nad svým dřívějším životem. Patřily do něho chudoba rodiny na okraji společnosti, plotky se zákonem i davy žen a také boje s temnými silami. Záchranou se pro ně stalo setkání s milujícím Kristem, díky němuž dostali šanci začít znovu.

Cesta - Iva Pospíšilová • Váz., 140x205 mm, 336 stran, 390 Kč

LITURGIE

VÝKLAD MEŠNÍHO ŘÁDU ŘÍMSKÉHO MISÁLU Z ROKU 1962

Sestavil P. Jakub Václav Zentner FSSP

Redakční spolupráce P. Štěpán Smolen, Lucie Cekotová

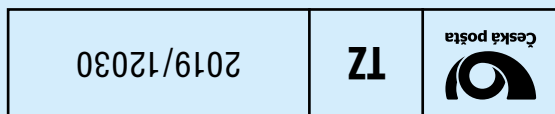
Výklad nabízí vhled do symboliky a tajemství liturgie slavené podle mešního řádu Římského misálu z roku 1962, která je známá spíše pod zavádějícím označením *tridentská* nebo *tradiční*. Kniha nejprve odpovídá na pět základních otázek: proč vůbec posvátné obřady, proč kněz stojí zády k lidem, proč latina, proč existuje více způsobů slavení této mše svaté a nakonec proč máme tradiční a nový římský ritus. Text knihy dále vysvětluje obsah modliteb, symboliku gest a odhaluje i jejich historické kořeny.

*Kněžské bratrstvo sv. Petra, z. s.
Brož., 105x145 mm, křídový papír, 160 stran, 150 Kč*

Objednávky knih – tel. 733 741 841, 587 405 431 • Administrace a inzerce týdeníku Světlo – tel./fax 585 222 803

Matice cyrilometodějská s. r. o., Dolní nám. 24, 779 00 Olomouc, e-mail: objednavky@maticecm.cz

Nabídku knih a devocionálií najdete na našich webových stránkách www.maticecm.cz.

**779 00 Olomouc
Dolní nám. 24
Matice cyrilometodějská s. r. o.**